

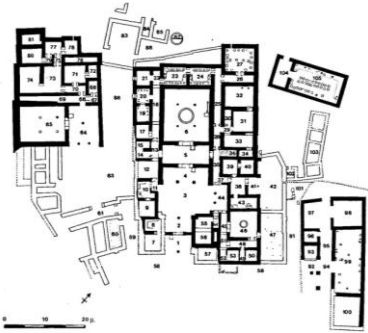
ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Α' ΤΑΞΗΣ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

*Από τις πέντε (5) ερωτήσεις της Ομάδας Α να απαντήσετε τις τρεις (3).
Κάθε ολοκληρωμένη απάντηση βαθμολογείται με τέσσερις (4) μονάδες.*

1. Παρατηρήστε με προσοχή τις παρακάτω κατόψεις κτηρίων. Αναγνωρίστε σε ποιον πολιτισμό ανήκουν και περιγράψτε τα βασικά αρχιτεκτονικά τους χαρακτηριστικά. (4 μονάδες)

A

B

Απάντηση

Η κάτοψη **A** παρουσιάζει ένα μυκηναϊκό μέγαρο, ενώ η κάτοψη **B** ένα μινωικό ανάκτορο.

Οι Μυκηναίοι χτίζουν τα μνημειακά ανάκτορα τους σε υψώματα -ακροπόλεις- τις οποίες οχυρώνουν με γιγαντιαία τείχη. Τα τείχη αυτά είναι γνωστά ως «κυκλώπεια» από τους τεράστιους ογκόλιθους που χρησιμοποιούνταν για το χτίσιμo τους. Τα μυκηναϊκά ανάκτορα έχουν πιο απλό σχέδιο από τα μινωικά. Αποτελούνται από έναν προθάλαμο που βλέπει στην αυλή και από το κύριο δωμάτιο που έχει μεγάλη κυκλική εστία στο κέντρο και είναι ο χώρος υποδοχής (τύπος μεγάρου). Γύρω υπάρχουν άλλοι δευτερεύοντες χώροι κατοικίας των ηγεμόνων.

Τα μινωικά ανάκτορα είναι μεγάλα συγκροτήματα κτιρίων, αποτελούνται δηλαδή από πολλές πτέρυγες δωματίων και είναι τα διοικητικά, οικονομικά, θρησκευτικά και καλλιτεχνικά κέντρα της περιοχής στην οποία βρίσκονται. Παρά τις επιμέρους διαφορές όλα τα μινωικά ανάκτορα έχουν τα εξής κοινά χαρακτηριστικά:

- ❖ Έχουν προσανατολισμό στον άξονα Βορρά-Νότου.
- ❖ Έχουν μία ορθογώνια κεντρική αυλή. Γύρω της αναπτύσσονται οι πτέρυγες των δωματίων.
- ❖ Ήταν πολυώροφα, είχαν μεγάλες κλίμακες, φωταγωγούς, σύστημα ύδρευσης και αποχέτευσης και αρκετοί χώροι τους έφεραν τοιχογραφίες. Από αυτές αντλούμε πλήθος πληροφοριών για πολλές από τις πτυχές της ζωής των Μινωιτών.
- ❖ Δεν ήταν οχυρωμένα.

2.α. Ποια υπήρξαν τα αίτια του Πελοποννησιακού πολέμου; **(2 μονάδες)**

β. Ποιες ήταν οι δύο απόψεις που διατυπώθηκαν σχετικά με την τύχη των Αθηναίων μετά την ολοκλήρωση του Πελοποννησιακού πολέμου; Ποια άποψη επικράτησε τελικά και γιατί; Ποιοι ήταν οι όροι που επιβλήθηκαν στην πόλη της Αθήνας; **(2 μονάδες)**

Απάντηση

α. Η Αθήνα, μετά την πλήρη κυριαρχία στο Αιγαίο, στρέφει τις βλέψεις της και προς τη Δύση, το Ιόνιο και την Αδριατική. Αυτό τη φέρνει σε σύγκρουση με την Κόρινθο, κύρια σύμμαχο της Σπάρτης, η οποία θεωρούσε ως χώρο επιρροής της τις δυτικές θάλασσες και βλέπει τώρα τα οικονομικά της συμφέροντα να απειλούνται. Ακόμη, η πολιτειακή διαφορά της Αθήνας με τη Σπάρτη, η οποία γεννά και τη διαφορά στην ανάπτυξη των νοοτροπιών, είναι η βαθύτερη και ουσιαστικότερη αιτία του χάσματος ανάμεσα στις δύο πόλεις, το οποίο, σταδιακά, θα καταστεί αγεφύρωτο. Η κλειστή και αριστοκρατική Σπάρτη έβλεπε με ολοφάνερη καχυποψία τη συνεχώς αυξανόμενη δύναμη της ανοικτής και δημοκρατικής Αθήνας. Με την Αθήνα και τη Σπάρτη βρίσκονται αντιμέτωπες δύο αντίπαλες και αντίθετες κοσμοθεωρίες.

β. Οι Σπαρτιάτες συγκαλούν συνέδριο στη Σπάρτη για να αποφασιστεί η σύναψη ειρήνης με τους Αθηναίους. Στο συνέδριο οι Κορίνθιοι και άλλοι σύμμαχοι ζητούν να ισοπεδωθεί η Αθήνα και οι κάτοικοί της να πουληθούν ως δούλοι. Οι Σπαρτιάτες όμως, αναλογιζόμενοι την προσφορά της Αθήνας κατά τους Περσικούς πολέμους, δεν άκουσαν τη γνώμη των συμμάχων και δέχθηκαν να συνάψουν ειρήνη με τους παρακάτω βαρείς όρους:

1) Οι Αθηναίοι να παραδώσουν όλα τους τα πλοία εκτός από 12.

2) Να κατεδαφιστούν τα Μακρά τείχη και τα τείχη του Πειραιά.

3) Να επανέλθουν όλοι οι πολιτικοί εξόριστοι.

4) Οι Αθηναίοι να ακολουθούν τους Σπαρτιάτες και να έχουν τους ίδιους εχθρούς και φίλους.

3.α. Παρατηρήστε με προσοχή τις παρακάτω φωτογραφίες. Αναγνωρίστε ποιος από τους δύο ναούς που εικονίζονται είναι Ιωνικού ρυθμού. Δικαιολογήστε την απάντησή σας. **(1 μονάδα)**

β. Ποια είναι τα βασικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά ενός ναού της αρχαϊκής περιόδου; **(3 μονάδες)**

Απάντηση

α. Ο ναός **B** είναι ιωνικού ρυθμού. Αυτό το καταλαβαίνουμε εύκολα από το γεγονός πως το κιονόκρανο του καταλήγει σε δύο έλικες.

β. Την εποχή αυτή οικοδομούνται οι πρώτοι πραγματικά μνημειακοί ναοί της αρχαίας Ελλάδας που θα επηρεάσουν την αρχιτεκτονική όλου του κόσμου μέχρι και τις ημέρες μας. Ο ελληνικός ναός χτίζεται τώρα από πέτρα και συχνά από μάρμαρο. Στο βασικό σχήμα του θυμίζει το μυκηναϊκό μέγαρο, αφού αποτελείται συνήθως από έναν ανοικτό προθάλαμο –πρόναο– με δύο κίονες, και ένα κυρίως δωμάτιο, τον σηκό. Όταν μάλιστα προστεθεί ένα παρόμοιο ανοικτό δωμάτιο πίσω –οπισθόδομος– και ακόμη περισσότερο, μία κιονοστοιχία γύρω από το κτίριο –το πτερό–, οι ναοί γίνονται μεγαλοπρεπέστεροι και εντυπωσιακότεροι.

Οι ναοί της αρχαϊκής περιόδου χτίζονται σε δύο ρυθμούς, τον δωρικό που διαμορφώθηκε στα δωρικά κέντρα της Πελοποννήσου και τον ιωνικό που αποκρυσταλλώθηκε στα ιωνικά κέντρα του Αιγαίου και της Μικράς Ασίας. Οι ρυθμοί ξεχωρίζουν προπάντων από τους κίονες. Ο δωρικός είναι πιο κοντός, βαρύς και αυστηρός, ενώ ο ιωνικός είναι ψηλότερος, κομψότερος με πλούσια διακόσμηση στην επάνω απόληξή του –στο κιονόκρανο–, που αναγνωρίζεται εύκολα από τις έλικες στις οποίες καταλήγει. Ανάγλυφα και ολόγλυφα λιοντάρια και μυθολογικά τέρατα, καθώς και μυθολογικά θέματα διακοσμούν συχνά το επάνω μέρος των ναών πρόκειται για τα αρχιτεκτονικά γλυπτά.

4. Ποια ήταν τα αίτια της μετακίνησης ελληνικών πληθυσμών κατά τον 8^ο αιώνα π.Χ; Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά που έπρεπε να έχει ο νέος τόπος εγκατάστασης και πως οργανωνόταν η μετακίνηση του πληθυσμού; Ποιες ήταν οι σχέσεις που αναπτύσσονταν μεταξύ αποικίας και μητρόπολης; **(4 μονάδες)**

Απάντηση

Ο 8ος αιώνας π.Χ. υπήρξε αφετηρία μιας πρωτοφανούς εξόδου των Ελλήνων προς τις ακτές της Μεσογείου και του Εύξεινου πόντου. Οι λόγοι που ώθησαν τους Έλληνες στη μετανάστευση ήταν κυρίως οικονομικοί, όπως η επιθυμία απόκτησης καλλιεργήσιμης γης, και η ανάγκη προμήθειας σιδηρομεταλλεύματος. Παράλληλα και λόγοι πολιτικοί, όπως η επικράτηση πολιτικών αντιπάλων, ανάγκασαν πολλούς να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους και να αναζητήσουν νέους χώρους εγκατάστασης.

Η εγκατάσταση σε έναν τόπο δε γινόταν τυχαία. Η θέση επιλεγόταν από πριν και η αναχώρηση ήταν οργανωμένη. Ως αρχηγός της αποστολής (οικιστής) οριζόταν ένα άτομο που είχε ξεχωριστές ικανότητες και ενέπνεε εμπιστοσύνη σε όλους. Η τελετή της αναχώρησης γινόταν με τη συμμετοχή όλων των κατοίκων μέσα σε ένα κλίμα μεγάλης συγκίνησης. Η πόλη που ιδρύοταν είχε τις περισσότερες φορές πλούσια ενδοχώρα και απάνεμο λιμάνι. Συνήθως προτιμούσαν περιοχή που είχε φυσική οχύρωση. Αυτό τους απασχολούσε ιδιαίτερα, γιατί είχαν να αντιμετωπίσουν και την πιθανή έχθρα των κατοίκων της περιοχής. Η συμβίωση γενικά ήταν ειρηνική, αλλά δεν είναι λίγες οι φορές που οι άποικοι πολέμησαν για να κρατήσουν τη θέση τους.

Η νέα πόλη αποκτούσε δική της οργάνωση και νέους θεσμούς. Σταδιακά γινόταν ανεξάρτητη και ανέπτυξε συμμαχικές και οικονομικές σχέσεις με άλλες πόλεις. Οι δεσμοί όμως με τη μητρόπολη (μητέρα - πόλη) ήταν πάντοτε στενοί και η σύγκρουση ανάμεσά τους ήταν αδιανόητη. Και αν αυτό συνέβαινε καμιά φορά, όλοι το κατέκριναν.

5. Τοποθετήστε τα γεγονότα στη σωστή σειρά ξεκινώντας από το παλαιότερο. Προσθέστε τη χρονολογία σε καθένα από τα γεγονότα που σας δίνονται. **(4 μονάδες)**

Απάντηση

1. Ανατροπή Ιππία από τους Αθηναίους **510π.Χ**
2. Ιωνική επανάσταση εναντίον των Περσών **499π.Χ.**
3. Μάχη Θερμοπυλών **480π.Χ.**
4. Μάχη Πλαταιών **479π.Χ**
5. Έναρξη Πελοποννησιακού πολέμου **431π.Χ**
6. Κατάληψη Σφακτηρίας από τους Αθηναίους **425π.Χ.**
7. Νίκη Λύσανδρου στους Αιγός ποταμούς **405π.Χ.**
8. Μάχη στα Λεύκτρα μεταξύ Θηβαίων και Σπαρτιατών **371π.Χ**

ΟΜΑΔΑ Β

Από τις τέσσερις (4) ερωτήσεις της **Ομάδας Β** να απαντήσετε τις δύο (2).
Κάθε ολοκληρωμένη απάντηση βαθμολογείται με τέσσερις (4) μονάδες.

1. Με βάση τα στοιχεία που σας προσφέρει το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις απαντήστε στα ερωτήματα. **(4 μονάδες)**
 - α. Ποια είναι η θέση του πολίτη στα πλαίσια της πόλης – κράτους;
 - β. Τι ήταν η οπλιτική φάλαγγα και ποια ήταν η σημασία της για την πόλη;

«Από τον 7^ο αιώνα και μετά, ορισμένες πόλεις υιοθέτησαν ένα νέο τρόπο διεξαγωγής μάχης: τη διάταξη σε φάλαγγα των οπλιτών. Ο οπλίτης είναι ένας στρατιώτης με βαρύ οπλισμό που φοράει μεταλλικό θώρακα και κράνος που έχει στην κορυφή μια απόληξη¹ σε σχήμα πετάλου. Είναι οπλισμένος με δόρυ και ασπίδα στρογγυλή με διπλή λαβή. [...] Η διάταξη σε φάλαγγα που συνεπάγεται² τη συλλογική μαχητική προσπάθεια και δίνει τη νίκη σε αυτούς που θα μείνουν κύριοι του εδάφους τους, διερμηνεύει³ πράγματι μια διπλή δομική εξέλιξη: από τη μία πλευρά, το θρίαμβο της αρχής της ισότητας και της εναλλαξιμότητας⁴ των ατόμων που αποτελούν τη φάλαγγα – ισότητα αριστοκρατικού τύπου στην καταγωγή της, δηλαδή ισότητα μεταξύ «ομοίων» που αποκλείει το ατομικό κατόρθωμα που χαρακτηρίζει την ομηρική εποχή – και από την άλλη, την επιβεβαίωση του δεσμού της πόλης με το έδαφος της και την ανάγκη να προασπίζονται⁵ στο εξής τα σύνορα αυτού του εδάφους απέναντι σε κάθε εξωτερική εισβολή.»

Claude Mosse, Annie Schnapp Gourbeillon, *Επίτομη Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας (2000 – 31π.Χ.)*
μτφ. Λύντια Στεφάνου, εκδόσεις Δημ. Ν. Παπαδήμας, Αθήνα 2012, σ. 185-186

Απάντηση

α. Στα πλαίσια της πόλης κράτους ο πολίτης αισθάνεται ασφαλής, αναπτύσσει ποικίλες δραστηριότητες και νιώθει ελεύθερος. Αποκτά συνείδηση του ρόλου του ως μέλους μιας κοινότητας, στη διακυβέρνηση της οποίας μετέχει ενεργά. Οι πολίτες στρατεύονται για να υπηρετήσουν τις ανάγκες ενός νέου οργανικού συνόλου. Συγκροτούν την «οπλιτική φάλαγγα», φορούν πανοπλία και όλοι μαζί υπερασπίζονται την πόλη τους. Η προσφορά είναι συλλογική και ο σκοπός κοινός. Στην οπλιτική φάλαγγα συμμετείχαν όσοι μπορούσαν να αγοράσουν με δική τους δαπάνη την απαραίτητη πανοπλία. Αυτή η διευρυμένη συμμετοχή επέφερε μια γενικότερη κοινωνική εξίσωση. Οι κοινωνικές διαφορές περιορίστηκαν. Ωστόσο, δεν έλειψαν οι πολιτικοί ανταγωνισμοί που αντικείμενο τους είχαν την άσκηση εξουσίας.

¹ απόληξη: το ακραίο, συνήθως λεπτό τμήμα αντικειμένου.

² συνεπάγεται: κάτι έχει ως αποτέλεσμα, ως λογική συνέπεια κάτι άλλο.

³ διερμηνεύω: εκφράζω με λόγια ή με ενέργειες τις σκέψεις ή τις επιθυμίες κάποιου άλλου ή κάποιων άλλων, που τους εκπροσωπώ.

⁴ εναλλάξ: πότε ο ένας, πότε ο άλλος. Μια ο ένας, μια ο άλλος εκ περιτροπής.

⁵ προασπίζω: προστατεύω, υποστηρίζω ενεργά κάτι, υπερασπίζω.

β. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και το παράθεμα που μελετάμε η οπλιτική φάλαγγα άλλαξε τον τρόπο διεξαγωγής μάχης. Οι οπλίτες που την συγκροτούν είναι πολίτες της πόλης και έχουν αναλάβει την υποχρέωση να υπερασπιστούν τα εδάφη της. Είναι βαριά οπλισμένοι με περικεφαλαία και μεταλλικό θώρακα, ενώ φέρουν σπαθί, ασπίδα και δόρυ. Το γεγονός πως στην οπλιτική φάλαγγα συμμετέχουν όσοι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν τον εξοπλισμό τους, αποτελεί «θρίαμβο της αρχής της ισότητας και της εναλλαξιμότητας των ατόμων που συγκροτούν τη φάλαγγα» και αναδεικνύει τη σημασία της συλλογικής προσπάθειας προς τον κοινό στόχο έναντι των ηρωικών – ατομικών κατορθωμάτων της ομηρικής εποχής. Αποδεικνύει τέλος τη στενή σύνδεση της πόλης κράτους με το έδαφος της το οποίο καλούνται να υπερασπιστούν οι πολίτες της.

2. Με βάση τα στοιχεία που σας προσφέρει το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις απαντήστε στα ερωτήματα. **(4 μονάδες)**

α. Ποιοι λόγοι οδήγησαν το Δαρείο να στραφεί εναντίον της Ερέτριας και της Αθήνας;

β. Τι γνωρίζετε σχετικά με τη μάχη του Μαραθώνα; Ποιος ηγήθηκε της προσπάθειας των Ελλήνων έναντι των Περσών;

γ. Ποια υπήρξε η σημασία της τελικής έκβασης της μάχης του Μαραθώνα για τους Έλληνες;

«Η περσική εκστρατεία ξεκίνησε στις αρχές του καλοκαιριού του 490. Κατευθύνθηκε πρώτα προς τις Κυκλάδες και την Εύβοια, όπου οι Πέρσες συνάντησαν την αντίσταση της Καρύστου και της Ερέτριας, τις οποίες τελικά εξουδετέρωσαν. Ύστερα αποβιβάστηκαν στον κόλπο του Μαραθώνα. Οι Αθηναίοι προτού ακόμα φτάσουν οι Πέρσες, καθοδηγούμενοι καθώς φαίνεται από το Μιλτιάδη, αποφάσισαν να στείλουν πρεσβεία στη Σπάρτη για να ζητήσουν τη βοήθεια των Λακεδαιμονίων. Αυτοί συνέπεσε⁶ να έχουν τότε τις γιορτές προς τιμήν του Καρνείου Απόλλωνα και η απάντηση που έδωσαν στους Αθηναίους ήταν, αν όχι αρνητική, πάντως αμφίβολη. Έτσι οι Αθηναίοι, μόνοι, μαζί με λίγους Πλαταιείς, ετοιμάστηκαν να αντιμετωπίσουν τον εχθρό.»

*Claude Mosse, Annie Schnapp Gourbeillon, Επίτομη Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας (2000 – 31π.Χ.)
μτφ. Λύντια Στεφάνου, εκδόσεις Δημ. Ν. Παπαδήμας, Αθήνα 2012, σ. 238*

Απάντηση

α. Για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις πολλαπλάσιες περσικές δυνάμεις, κατά τη διάρκεια της Ιωνικής επανάστασης οι Έλληνες της Ιωνίας ζήτησαν βοήθεια από την Ελλάδα. Ανταποκρίθηκαν μόνο οι Αθηναίοι και οι Ερετριείς, στέλνοντας 25 πλοία. Οι επαναστάτες, παρά τις αρχικές επιτυχίες τους, δεν μπόρεσαν να κάμψουν την περσική αντίσταση. Ο Δαρείος δεν ξέχασε ότι τους Έλληνες της Μικράς Ασίας στην επανάσταση εναντίον του βοήθησαν οι Αθηναίοι και οι Ερετριείς. Έπρεπε για τον λόγο αυτό να τιμωρηθούν. Την επιχείρηση ανέθεσε στους στρατηγούς Δάτη και Αρταφέρνη, όπως μάλιστα πληροφορούμαστε από το παράθεμα η εκστρατεία ξεκίνησε το 490π.Χ.

β. Την ίδια χρονιά ισχυρές περσικές δυνάμεις, πλέοντας στο Αιγαίο, αγκυροβόλησαν στην Ερέτρια, την οποία και κατέστρεψαν, όπως επίσης και την Κάρυστο. Στη συνέχεια κατευθύνθηκαν στον Μαραθώνα, όπου και στρατοπέδευαν. Οι Αθηναίοι ζήτησαν βοήθεια από τους Σπαρτιάτες, οι οποίοι επικαλέστηκαν θρησκευτικούς λόγους, με αποτέλεσμα η σπαρτιατική δύναμη να φθάσει μετά τη μάχη. Πιο συγκεκριμένα οι Σπαρτιάτες είχαν τη γιορτή του Καρνείου Απόλλωνα και όπως αναφέρεται και στο παράθεμα που μελετάμε η απάντηση που έδωσαν «ήταν, αν όχι αρνητική, πάντως αμφίβολη». Οι Αθηναίοι τελικά αποφάσισαν να αντιμετωπίσουν τους Πέρσες στο σημείο όπου είχε γίνει η απόβαση.

⁶ **συμπίπτω:** για κάτι που συμβαίνει συγχρόνως με κάτι άλλο, τυχαία ή και προγραμματισμένα.

Δέκα χιλιάδες Αθηναίοι και χίλιοι Πλαταιείς που έσπευσαν να τους βοηθήσουν έμελλε να αντικρίσουν πρώτοι τον κίνδυνο. Ο στρατηγός Μιλτιάδης παρέταξε το στράτευμά του, έχοντας ενισχύσει περισσότερο τα άκρα. Μόλις δόθηκε το σύνθημα, οι Αθηναίοι, για να αποφύγουν τα πυκνά βέλη του εχθρού, όρμησαν τρέχοντας. Το κατηφορικό έδαφος που είχαν διαλέξει τους βοήθησε να φθάσουν πιο γρήγορα στον σκοπό τους. Οι Πέρσες κυκλώθηκαν και πολλοί υποχώρησαν πανικόβλητοι προς τα καράβια.

γ. Η περιφανής ελληνική νίκη έδειξε ότι οι Πέρσες δεν ήταν ακατανίκητοι.

3. Με βάση τα στοιχεία που σας προσφέρει το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις απαντήστε στα ερωτήματα. **(4 μονάδες)**

α. Ποιες υπήρξαν οι αφορμές που οδήγησαν στην έναρξη του Πελοποννησιακού πολέμου;

β. Επιβεβαιώθηκαν οι προβλέψεις του Περικλή για έναν σύντομο και νικηφόρο πόλεμο; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

«Φαίνεται ότι πράγματι με πρωτοβουλία του Περικλή βγήκε την ίδια εποχή ένα ψήφισμα που απαγόρευε στους Μεγαρείς την πρόσβαση στις αγορές, στην Αθήνα και στις πόλεις της συμμαχίας, με την αιτίαση ότι οι Μεγαρείς έδιναν άσυλο στους φυγάδες δούλους. Ατελείωτες συζητήσεις έχουν γίνει για τις αιτίες της επιβολής ενός τέτοιου μέτρου, [...] όπως η συμμετοχή των Μεγαρέων στην επιχείρηση της Κορίνθου εναντίον της Κέρκυρας, πρόκληση υπολογισμένη από τον Περικλή για να εξαναγκάσει τους Σπαρτιάτες να κάνουν έναν πόλεμο που τον έβλεπε σύντομο και νικηφόρο[...].»

*Claude Mosse, Annie Schnapp Gourbeillon, Επίτομη Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας (2000 – 31π.Χ.)
μτφ. Λύντια Στεφάνου, εκδόσεις Δημ. Ν. Παπαδήμας, Αθήνα 2012, σ. 274*

Απάντηση

α. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη ο οποίος μέσα από το έργο του καταγράφει τα αίτια, τις αφορμές, αλλά και την εξέλιξη του Πελοποννησιακού πολέμου, η ανάμειξη των Αθηναίων στη διαμάχη ανάμεσα στην Κέρκυρα και την Κόρινθο για την Επίδαμνο (Δυρράχιο), αποτελεί την πρώτη αφορμή του πολέμου. Η αντιπαλότητα ανάμεσα σε Κόρινθο και Αθήνα οξύνεται και οι Κορίνθιοι ωθούν σε αποστασία από την Αθηναϊκή συμμαχία την Ποτιδαία (432π.Χ.). Σε αντίποινα ο Περικλής απαγορεύει στα πλοία των Μεγαρέων, συμμάχων της Σπάρτης, να αγκυροβολούν σε λιμάνια της Αθηναϊκής συμμαχίας και να διεξάγουν εμπόριο (Κατά Μεγαρέων ψήφισμα). Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται στο παράθεμα που μελετάμε, ο Περικλής κατηγόρησε τους Μεγαρείς πως παρείχαν άσυλο σε δούλους φυγάδες, στην πραγματικότητα όμως η απόφαση του Περικλή σχετιζόταν με τη συμμετοχή των Μεγαρέων στην επιχείρηση της Κορίνθου εναντίον της Κέρκυρας. Με το «κατά Μεγαρέων ψήφισμα» οι «Τριακοντούται σπονδαί» (τριακονταετής ειρήνη) είχαν παραβιαστεί. Σε συνέδριο στη Σπάρτη, Κορίνθιοι και Μεγαρείς, με τη συμπάραταξη και της φιλοπόλεμης σπαρτιατικής μερίδας, ισχυρίζονται ότι ο πόλεμος είναι η μόνη λύση. Επικρατούν οι φιλοπόλεμοι και οι εχθροπραξίες αρχίζουν το 431π.Χ. Ο πόλεμος ονομάστηκε Πελοποννησιακός, κράτησε, με μικρές διακοπές, 27 χρόνια και διακρίνεται σε τρεις φάσεις: α) Αρχιδάμειος πόλεμος (431-421π.Χ.) β) Σικελική εκστρατεία (415-413π.Χ.) γ) Δεκελεικός πόλεμος (413-404π.Χ.).

β. Μολονότι ο Περικλής προέβλεπε έναν μικρό σε διάρκεια και νικηφόρο πόλεμο εναντίον των Σπαρτιατών, τα γεγονότα τον διέψευσαν. Ο Πελοποννησιακός πόλεμος ταλάνισε τους Έλληνες για 27 χρόνια, ενώ και για την Αθήνα η τελική έκβαση της στρατιωτικής διαμάχης δεν υπήρξε νικηφόρα. Ένα από τα πρώτα μάλιστα θύματα ήταν και ο ίδιος ο Περικλής ο οποίος κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της Αθήνας από τον Σπαρτιάτη Αρχίδαμο έχασε τη ζωή του από μολυσματική ασθένεια.

4. Ποιες υπήρξαν οι μεταρρυθμίσεις που προώθησε ο Κλεισθένης στην πόλη της Αθήνας; Για ποιους λόγους ο Κλεισθένης θεωρείται ο θεμελιωτής του δημοκρατικού πολιτεύματος; **(4 μονάδες)**

Απάντηση

Από την πολιτική διαμάχη που ακολούθησε την πτώση της τυραννίας στην Αθήνα, ευνοημένοι βγήκαν οι δημοκρατικοί, οι οποίοι με αρχηγό τον Κλεισθένη προχώρησαν σε ενέργειες που θεμελίωσαν το δημοκρατικό πολίτευμα. Σημαντικό μέτρο ήταν η δημιουργία δέκα φυλών, των οποίων τα μέλη προέρχονταν από διαφορετικές περιοχές της Αττικής. Έτσι έπαψαν η συγγένεια και η καταγωγή να παίζουν ρόλο στην πολιτική ζωή της Αθήνας. Με το μέτρο αυτό ο Κλεισθένης «έδωσε την πολιτεία στον λαό», όπως έγραψε αργότερα ο Αριστοτέλης. Ένα άλλο μέτρο ήταν η αύξηση της βουλής κατά 100 μέλη (Βουλή των Πεντακοσίων). Για να προστατεύσει τους πολίτες από τον κίνδυνο αύξησης της δύναμης του πολέμαρχου στρατηγού, αύξησε τον αριθμό των στρατηγών σε δέκα. Κυρίαρχο σώμα έγινε πλέον η Εκκλησία του Δήμου, στην οποία λαμβάνονταν οι πιο σοβαρές αποφάσεις.

Ο Κλεισθένης έκανε προσιτά στους πολίτες όλα τα αξιώματα και εξασφάλισε τη λαϊκή συνοχή. Δίκαια θεωρείται ως ο θεμελιωτής του δημοκρατικού πολιτεύματος. Οι δημοκρατικοί θεσμοί αφύπνισαν το ενδιαφέρον του πολίτη για τα κοινά και επέφεραν σημαντική αλλαγή στον τρόπο ζωής της πόλης.